

Aan
- het Nederlands Normalisatie-instituut
Postbus 5059
2600 GB Delft
- via milieu@nen.nl

TCB S33(2005)

Den Haag, 21 juli 2005

Betreft: commentaar ontwerp-wijzigingsblad NEN 5740 en NVN 5720

Geachte heer/mevrouw,

De Technische commissie bodembescherming (TCB) maakt graag gebruik van de mogelijkheid om een inspraakreactie te leveren op het ontwerp-wijzigingsblad NEN 5740/Ontw. A1 ten behoeve van NEN 5740:1999, en het ontwerp-wijzigingsblad NVN 5720/Ontw. A1 ten behoeve van NVN 5720:2000, en het onderliggende rapport. De commissie is hiertoe ook uitgenodigd door de Directeur van de directie Bodem, Water, Landelijk Gebied van DGM/VROM¹.

De NEN- en NVN-norm beschrijven de onderzoeksstrategie bij verkennend bodemonderzoek naar de milieuhygiënische kwaliteit van bodem, grond en respectievelijk waterbodem. Ze zijn van grote betekenis voor de uitvoeringspraktijk van bodemonderzoek en (her)gebruik van grond en bagger, en daarmee direct van betekenis voor de bescherming van de bodem, dat het werkveld is van de commissie. Onze inspraakreactie komt mede voort uit de wens om een bijdrage te leveren aan een goede uitvoeringspraktijk.

De beide wijzigingsbladen zijn gebaseerd op de bevindingen uit een TNO-NITG rapport² en zijn niet het resultaat van een algehele evaluatie van de normtekst. In het TNO-NITG rapport wordt een aantal aanbevelingen gedaan ten aanzien van zowel het standaard stoffenpakket, alsook ten aanzien van een aantal andere onderwerpen, waaronder normstelling voor de bodemkwaliteit. Mede gezien de korte tijd die de commissie had voor de voorbereiding van deze inspraakreactie beperken wij ons tot een reactie op het TNO-NITG-rapport voor zover deze relevant is voor de ontwerp-wijzigingsbladen NEN 5740/Ontw. A1 en NVN 5720/Ontw. A1. Dit betekent dat de commissie alleen ingaat op de uitgangspunten en criteria voor stoffen in het standaardpakket, de afleiding van het standaardpakket en de consequenties ervan.

¹ Brief d.d. 27 juni 2005, BWL/2005124080.

² Lamé, F.P.J. (2005). Definitie van een nieuw standaard stoffenpakket voor milieuhygiënisch onderzoek van bodem en grond. TNO-NITG 05-061-A410.

1. BELEIDSMATIGE UITGANGSPUNTEN EN CRITERIA

De commissie kan instemmen met het uitgangspunt dat niet alle circa 150 stoffen waarvoor in het Bouwstoffenbesluit normen voor samenstelling en uitloging zijn geformuleerd, routinematig kunnen worden gemeten in de situaties waarop het standaardpakket van toepassing is verklaard. De keuze voor het opnemen van een beperkt aantal stoffen in het standaardpakket komt voort uit overwegingen van doelmatigheid. De belanghebbende³ heeft op basis van het standaard pakket echter nooit de garantie dat de bodem, inclusief grondwater, grond of waterbodem schoon is, omdat niet alle stoffen gemeten zijn. De commissie is van mening dat de belanghebbende wel een redelijke kans moet hebben dat de bodem, grond of waterbodem schoon is als het standaardpakket dat aangeeft. Zij kan dan ook instemmen met het uitgangspunt dat de stoffen die wél routinematig moeten worden gemeten worden geselecteerd op basis van een bepaalde overschrijdingskans van de normwaarden.

De gekozen overschrijdingskans van 5% is arbitrair maar komt overeen met de gewenste 'meer dan marginale' kans. Overigens moet worden vastgesteld dat dit uitgangspunt slechts voor de samenstelling van de vaste fase van de bodem en grond kan worden uitgewerkt. Voor uitloging van grond wordt gekeken naar de maximale toepassingshoogte (MTH) in combinatie met het zogenoemde 90/99-principe. Hiermee wordt bedoeld dat moet gelden dat met 90% betrouwbaarheid vastgesteld moet worden dat voor 99% van de gevallen de MTH groter is dan 10 meter. Voor de samenstelling van grondwater en samenstelling en uitloging van baggerspecie wordt wegens gebrek aan gegevens op basis van *expert judgement* een uitspraak gedaan over het standaardpakket.

De commissie vindt dat met grote zorgvuldigheid dient te worden gecommuniceerd dat het standaardpakket een minimum pakket betreft, en dat de verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de bodem of grond te allen tijde blijft liggen bij de belanghebbende. De handhaving richt zich immers op het volledige stoffenpakket waarvoor normen zijn vastgesteld.

2. HET VOORGESTELDE STANDAARDPAKKET

Het rapport van TNO-NITG komt op basis van de geformuleerde uitgangspunten en criteria tot een advies om sommige stoffen wel en andere stoffen niet op te nemen in het standaardpakket, gedifferentieerd naar samenstelling en uitloging, en gedifferentieerd naar bodem, inclusief grondwater, grond en waterbodem. Het voorgestelde standaardpakket speelt een rol bij de beoordeling van bodems en grond in onverdachte situaties; bij onbekende bodembelasting en bij de *in-situ* keuring ten behoeve van de toets of bodem voldoet aan de criteria voor niet-schone grond. In het laatste geval gaat het om niet ernstige, en relatief homogeen verontreinigde gebieden. Bij waterbodems moet het standaardpakket altijd onderzocht worden, aangevuld met stoffen waarvan op basis van een vooronderzoek vermoedens van verhoogde aanwezigheid bestaan. De overige beschreven situaties in de NEN- en NVN-norm betreffen verdachte situaties; hierbij wordt ervan uitgegaan dat de te onderzoeken stoffen bekend zijn op basis van het vooronderzoek.

³ Hier wordt bedoeld de eigenaar of verantwoordelijke voor een (water)bodem of de producent van een product dat moet worden getoetst aan het Bouwstoffenbesluit.

De databestanden op basis waarvan het standaardpakket voor de samenstelling en uitloging van grond is vastgesteld, zijn verschillend. Voor de samenstelling van de vaste fase van de bodem en grond is met betrekking tot metalen en anionen uitgegaan van een bestand met gegevens voor schone, licht verontreinigde en ernstig verontreinigde grond. Voor de samenstelling van de vaste fase van de bodem en grond is met betrekking tot organische stoffen en thiocynaat uitgegaan van onderzoek naar achtergrondgehalten in landbouwgronden en natuurgebieden (AW2000). Het standaardpakket voor uitloging is gebaseerd op gegevensbestanden voor met name licht verontreinigde grond en thermisch gereinigde grond.

Het is aannemelijk dat de overschrijdingskans van een stof afhankelijk is van de aard van het databestand waarop de analyse is gebaseerd. Dit zou kunnen betekenen dat het standaardpakket voor metalen meer geschikt is voor een stedelijk omgeving en het standaardpakket voor organische stoffen meer geschikt is voor het landelijk gebied. De commissie pleit er daarom voor om ook in qua verontreiniging onverdachte situaties na te gaan of er aanleiding is om andere stoffen te meten dan in het standaardpakket zijn opgenomen. Overwegingen hierbij hebben dan te maken met de geografische ligging, herkomst of historie van de bodem, grond of waterbodem. Ook specifieke geohydrologische omstandigheden kunnen hierbij een rol spelen.

De commissie twijfelt aan de doelmatigheid van het inperken van het aantal metalen dat in het standaard pakket is opgenomen. Moderne meetlaboratoria zijn in staat om met behulp van ICP-apparatuur zonder veel extra moeite en tijd vrijwel alle metalen te bepalen, met uitzondering van kwik. Sommige metalen, zoals arseen, blijken in de praktijk toch vaak tot problemen te leiden, ook in onverdachte situaties.

Uit ervaring van de commissie blijkt dat ook asbest in de praktijk vaak tot onverwachte problemen leidt, omdat er niet standaard aan gedacht wordt en de situatie te snel als onverdacht wordt beschouwd.

De commissie herkent de behoefte aan een eenvoudige en snelle meetmethode voor gehalogeneerde organische verbindingen. De commissie is echter van mening dat EOX geen goede maat is voor klassieke organochloorverbindingen zoals PCBs, PCDDs, en PCDFs en meer recent opgevallen contaminanten zoals gebromeerde brandvertragers en gefluorideerde verbindingen, omdat deze stoffen meestal maar een zeer gering deel uitmaken van de EOX. Voor alle gehalogeneerde organische verbindingen met veel lagere normen dan de norm voor EOX, en dat zijn er vele, kan normoverschrijding optreden zonder dat de norm voor EOX wordt overschreden, waardoor geen signalering van dergelijke stoffen plaatsvindt.

De commissie kan instemmen met de keuze om organische stoffen die sterk binden aan de vaste fase van de bodem, niet op te nemen in het standaardpakket voor grondwater. Zij pleit er echter voor om de keuze voor het al dan niet opnemen van organische stoffen in dit pakket meer kwantitatief te onderbouwen met behulp van bijvoorbeeld Koc waarden. Verder vraagt de commissie aandacht voor organische verbindingen die in het grondwater zijn gebonden aan opgeloste organische koolstof (DOC). Het is niet duidelijk of deze worden meegenomen bij de bepaling van gehalten in grondwater. De aan DOC gebonden fractie kan aanzienlijk bijdragen aan de totale hoeveelheid in grondwater, lijkt verminderd beschikbaar voor organismen maar kan wel in belangrijke mate aan transport van verbindingen naar bijvoorbeeld het diepere grondwater bijdragen.

3. DE CONSEQUENTIES VAN DE WIJZIGINGSVOORSTELLEN

De wijzigingsvoorstellen leiden ertoe dat per situatie meer stoffen moeten worden gemeten dan thans het geval is. De kosten voor chemische analyse gaan hiermee omhoog, maar zullen volgens de betrokken partijen beperkt blijven tot een prijsstijging van maximaal 5%⁴. De commissie wijst erop dat ook de interpretatie van de analyses kosten met zich meebrengt. Het aantal stoffen kan desgewenst omlaag worden gebracht door de overschrijdingskans van normwaarden hoger te kiezen dan de thans gekozen 5%, waardoor enerzijds de eigen verantwoordelijkheid van de belanghebbende toeneemt als het gaat om het voldoen aan de eisen van het Bouwstoffenbesluit, en het milieuhygiënisch risico op toepassing van niet-schone grond eveneens toeneemt. De commissie is hier geen voorstander van, omdat zij vindt dat de belanghebbende een redelijke kans moet hebben dat een analyse met behulp van het standaardpakket een juist beeld geeft van de bodem, grond of waterbodem.

De commissie beveelt aan om de mogelijkheden na te gaan om op termijn meer algemene toetsen op bodems, grondwater en waterbodem uit te voeren. Biologische indicatoren zoals bio-assays, waarmee de aanwezigheid van bijvoorbeeld mutagene en hormoonverstorende stoffen of van groepen van stoffen met gelijke werking kunnen worden aangetoond, kunnen doelmatige instrumenten vormen. Voordat dit kan worden ingevoerd is het echter nog wel nodig dat er een normerende betekenis wordt toegevoegd aan de uitslag van deze toetsen. De commissie beveelt aan een normerend kader ten aanzien van bio-assays te ontwikkelen.

Een afschrift van deze brief stuur ik naar de directeur van de directie Bodem, Water, Landelijk gebied van het ministerie van VROM, de heer drs. H.G. von Meijenfeldt.

Met de meeste hoogachting,
de voorzitter van de
Technische commissie bodembescherming,

Ir. L.E. Stolker-Nanninga.

N.B.: u ontvangt deze brief separaat per post

⁴ Vragen en antwoorden over de voorgestelde wijziging van het stoffenpakket.
Ministerie VROM - Bodem+ - SIKB - NEN.